

TALABA YOSHLARNING IJTIMOY TARMOQLARDAGI VIRTUAL IDENTIFIKATSIYASI VA O'ZINI NAMOYON ETISH XUSUSIYATLARI

Annotatsiya. Maqolada ijtimoiy tarmoqlarning talaba-yoshlar ijtimoiylashuvi va identiteti shakllanishidagi o'rni ijtimoiy-psixologik nuqtayi nazardan tahlil qilingan. Virtual profilning dizayni, avatar, taxallus, shaxsiy ma'lumotlar, guruhlariga a'zolik, kommunikativ faollik va onlayn vaqt shaxsning raqamli makondagi o'zini namoyon etish strategiyalari sifatida izohlangan. Nazariy tahlil foydalanuvchining virtual obrazi real «Men»ning to'g'ridan-to'g'ri nusxasi emas, balki tanlab yaratiladigan va auditoriya munosabati orqali muntazam qayta tuziladigan ijtimoiy konstruktsiya ekanini ko'rsatadi. 795 nafar talaba ishtirokida olingan empirik natijalar internetdan foydalanish maqsadi, onlayn vaqt, shaxsiy chegaralar, internetga qaramlik va virtual identitet holatlari bo'yicha tahlil qilindi. Natijalar sog'lom virtual identifikatsiyani rivojlantirish uchun raqamli refleksiya, vaqtni boshqarish, tanqidiy tafakkur, shaxsiy chegaralar va real ijtimoiy aloqalarni mustahkamlashga yo'naltirilgan psixoprofilaktik tizim zarurligini asoslaydi.

Kalit so'zlar: virtual identifikatsiya, raqamli identitet, ijtimoiy tarmoq, o'zini namoyon etish, avatar, taxallus, internetga qaramlik, talaba-yoshlar, virtual obraz, raqamli ijtimoiylashuv.

ВИРТУАЛЬНАЯ ИДЕНТИФИКАЦИЯ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЁЖИ В СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЯХ И ОСОБЕННОСТИ ЕЁ САМОПРЕЗЕНТАЦИИ

Аннотация. В статье с социально-психологической точки зрения анализируется роль социальных сетей в социализации и формировании идентичности студенческой молодежи. Дизайн виртуального профиля, аватар, никнейм, личные данные, членство в группах, коммуникативная активность и время пребывания в сети рассматриваются как стратегии самопрезентации личности в цифровом пространстве. Теоретический анализ показывает, что виртуальный образ пользователя является не прямой копией реального «Я», а избирательно конструируемой социальной репрезентацией. Эмпирические данные, полученные на выборке из 795 студентов, проанализированы по целям использования Интернета, времени онлайн, личным границам, уровню интернет-зависимости и состояниям виртуальной идентичности. Обоснована необходимость психопрофилактической системы, направленной на развитие цифровой рефлексии, управления временем, критического мышления и устойчивых реальных социальных связей.

Ключевые слова: виртуальная идентификация, цифровая идентичность, социальная сеть, самопрезентация, аватар, никнейм, интернет-зависимость, студенческая молодежь, виртуальный образ, цифровая социализация.

VIRTUAL IDENTIFICATION AND SELF-PRESENTATION CHARACTERISTICS OF UNIVERSITY STUDENTS ON SOCIAL MEDIA

Abstract. The article examines the role of social networks in the socialization and identity formation of university students from a socio-psychological perspective. Profile design, avatars, nicknames, personal information, group membership, communicative activity and time spent online are interpreted as strategies of self-presentation in the digital environment. The theoretical analysis demonstrates that a user's virtual image is not a direct copy of the real self but a selectively constructed social representation that is continuously reorganized through audience feedback. Empirical findings from 795 students are discussed in terms of Internet-use goals, time online, personal boundaries, Internet dependency and virtual identity status. The study

384 *substantiates the need for a preventive psychological system focused on digital reflection, time management, critical thinking, personal boundaries and the strengthening of real-life social relations.*

Keywords: *virtual identification, digital identity, social network, self-presentation, avatar, nickname, Internet addiction, university students, virtual image, digital socialization.*

Kirish. Raqamli texnologiyalar kundalik hayotning ajralmas qismiga aylanishi natijasida ijtimoiylashuvning mazmuni, vositalari va makon chegaralari sezilarli ravishda o'zgardi. Bugungi talaba faqat auditoriya, oila yoki tengdoshlar guruhi doirasida emas, balki ijtimoiy tarmoqlar, messenjerlar, forumlar, videoplatformalar va turli virtual hamjamiyatlarda ham o'z ijtimoiy tajribasini shakllantirmoqda. Mazkur muhit bilim olish, hamkorlik qilish va ijodiy salohiyatni namoyon etish uchun yangi imkoniyatlar yaratishi bilan birga, shaxsning o'zini anglashi, boshqalarga taqdim etishi va ijtimoiy qabul qilinishini baholash mezonlarini ham o'zgartirmoqda.

Ijtimoiy tarmoqdagi profil foydalanuvchi haqidagi oddiy ma'lumotlar yig'indisi emas. Profil rasmi, avatar, taxallus, status, e'lon qilinadigan fotosurat va videolar, a'zo bo'lingan guruhlar, bildirilgan fikrlar, «yoqtirish»lar hamda muloqot qilinadigan shaxslar doirasi virtual identitetning tarkibiy belgilarini hosil qiladi. Shu ma'noda raqamli profil shaxsning «men qandayman» degan tasavvuridan tashqari, «boshqalar meni qanday ko'rishini istayman» degan ijtimoiy niyatni ham ifodalaydi. Profil mazmunining muntazam yangilanishi esa virtual obrazning doimiy ravishda qayta qurilishini ko'rsatadi.

Muammoning dolzarbligi shundaki, virtual o'zini namoyon etish bir tomondan shaxsiy erkinlik, tajriba va ijodkorlikni kengaytirsa, ikkinchi tomondan real va virtual «Men» o'rtasidagi tafovut, tashqi bahoga qaramlik, ideal obraz yaratishga intilish, vaqt nazoratining susayishi va real munosabatlardan chekinish xavfini kuchaytirishi mumkin. Ayniqsa, talabalik davrida kasbiy, shaxsiy va ijtimoiy identitet hali faol shakllanayotganligi sababli raqamli muhit ta'siri alohida ilmiy tahlilni talab etadi.

Mazkur maqolaning maqsadi talaba-yoshlarning ijtimoiy tarmoqlardagi virtual identifikatsiyasi va o'zini namoyon etish xususiyatlarini nazariy hamda empirik jihatdan tahlil qilish, sog'lom virtual identitetni rivojlantirishga xizmat qiluvchi ijtimoiy-psixologik yo'nalishlarni belgilashdan iborat.

Tadqiqotning nazariy asoslari. Virtual identifikatsiya shaxsning raqamli muhitda o'zini muayyan obraz, rol, qadriyat va guruhga mansublik orqali anglashi hamda boshqalarga taqdim etishi jarayonidir. Ushbu jarayon kognitiv, affektiv va xulq-atvoriy tarkibiy qismlarning o'zaro birligida namoyon bo'ladi. Kognitiv tarkib shaxsning o'zi, imkoniyatlari va virtual maqomi haqidagi tasavvurlarini; affektiv tarkib o'z profiliga, auditoriya bahosiga va raqamli munosabatlarga hissiy munosabatni; xulq-atvoriy tarkib esa post joylashtirish, izoh yozish, muloqot qilish, guruhlariga qo'shilish va kontent yaratish kabi amaliy harakatlarni qamrab oladi.

E. Goffmanning o'zini taqdim etish konsepsiyasiga ko'ra, shaxs ijtimoiy vaziyatlarda o'zi haqidagi taassurotni boshqarishga intiladi. Raqamli muhit ushbu jarayonni kuchaytiradi, chunki foydalanuvchi o'z hayotidan qaysi jihatlarni ko'rsatish, qaysilarini yashirish va qanday tartibda taqdim etishni ongli ravishda tanlaydi. Sh.Turkle virtual makonni identitet bilan tajriba o'tkazish maydoni sifatida baholaydi. Bunday tajriba shaxsiy o'sishga xizmat qilishi mumkin, biroq virtual rollar real hayotdagi majburiyat va munosabatlarning o'rnini egallay boshlaganda identitetning parchalanganligi yoki beqarorligi yuzaga kelishi ehtimoli ortadi.

Taqdim etilgan nazariy manbada ijtimoiy tarmoqdagi faoliyatni tahlil qilish uchun sahifa dizayni, tarmoqqa kirish chastotasi, onlayn vaqt, forum va muhokamalardagi ishtirok, virtual guruhlariga a'zolik, muloqot doirasi hamda ko'ngilochar faoliyatni kompleks o'rganish zarurligi ta'kidlangan. Bu yondashuv virtual identitetni faqat profilning tashqi ko'rinishi bilan cheklamasdan, foydalanuvchining tarmoqdagi kundalik amaliyoti bilan bog'lash imkonini beradi.

Avatar virtual profilning eng tez idrok qilinadigan elementi bo'lib, foydalanuvchining o'zini qanday tasvirda ko'rsatishni istashi haqida dastlabki signal beradi. Real fotosurat, tahrirlangan tasvir, ramziy belgi yoki mashhur qahramon suratining tanlanishi o'z-o'zini qabul

qilish, anonimlikka ehtiyoj, ideal «Men»ga intilish yoxud muayyan guruh bilan identifikatsiyani ifodalashi mumkin. Shunga qaramay, avatarni shaxsning psixologik xususiyatlari to'g'risidagi qat'iy dalil sifatida talqin qilish noto'g'ri. Uni boshqa raqamli va real hayotiy ma'lumotlar bilan birgalikda ko'rib chiqish zarur.

Taxallus ham virtual o'zini namoyon etishning muhim vositasidir. U anonimlikni ta'minlash, shaxsiy chegarani saqlash, ijodiy individuallikni ifodalash yoki auditoriyada muayyan taassurot uyg'otish vazifasini bajaradi. Taxallusni tanlash jarayonida foydalanuvchi o'zini kodlaydi, auditoriya esa mavjud madaniy stereotiplar, shaxsiy tajriba va vaziyatga tayangan holda ushbu kodni talqin qiladi. Demak, virtual muloqotda identitet faqat yuboruvchi tomonidan yaratilmaydi; u qabul qiluvchilarning munosabati va qayta aloqasi orqali ham shakllanadi.

Guruhlar va virtual hamjamiyatlarga a'zolik talabani qiziqishlari, qadriyatlar, kasbiy yo'nalishi va ijtimoiy mansubligini ko'rsatishi mumkin. Ta'limiy, ilmiy, madaniy, diniy, ko'ngilochar yoki tijoriy guruhlardagi ishtirok turli ehtiyojlarning ifodasidir. Bir guruhga qo'shilishning o'zi barqaror identifikatsiyani bildirmaydi; faol fikr almashish, guruh me'yorlarini qabul qilish va mazkur mansublikni shaxsiy hayot mazmuniga integratsiya qilish identifikatsiyaning chuqurroq shakllarini ifodalaydi.

Ijtimoiy tarmoqlardagi qayta aloqa mexanizmlari – ko'rishlar, izohlar, obunachilar soni va «yoqtirish»lar – shaxsning o'z qadrini baholashiga bevosita ta'sir ko'rsatishi mumkin. Tashqi tasdiqqa haddan ortiq bog'lanish virtual obrazni boshqarishga ortiqcha kuch sarflash, o'zini boshqalar bilan doimiy taqqoslash va salbiy hissiy holatlarga olib keladi. Sog'lom virtual identifikatsiyada esa tashqi baho shaxsiy qadriyat va real yutuqlarni to'liq almashtirmaydi, balki axborot beruvchi ikkilamchi signal sifatida qabul qilinadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqotda tizimli, faoliyatga yo'naltirilgan va ijtimoiy-konstruktivistik yondashuvlardan foydalanildi. Tizimli yondashuv virtual identifikatsiyani shaxs, raqamli muhit va ijtimoiy guruhlar o'rtasidagi munosabatlar mahsuli sifatida ko'rishga imkon berdi. Faoliyatga yo'naltirilgan yondashuvda identitet tayyor sifat emas, balki foydalanuvchining onlayn harakatlari davomida shakllanadigan dinamik tuzilma sifatida talqin qilindi. Ijtimoiy-konstruktivistik yondashuv esa virtual obrazning auditoriya bilan muloqot va qayta aloqa jarayonida yaratilishini tushuntirdi.

Empirik tahlilda 795 nafar talaba-yoshning internetdan foydalanish maqsadlari, tarmoqda o'tkazadigan vaqti, shaxsiy chegaralarni belgilashi, internetga qaramlik darajasi hamda virtual identitet holatlari haqidagi natijalar umumlashtirildi. Internetga qaramlik darajasini baholashda K. Yang yondashuvi, virtual identitet holatlarini tavsiflashda esa identitetning diffuz, erta, moratoriy va erishilgan shakllariga asoslangan tasnifdan foydalanildi. Jinsiy farqlar virtual identifikatsiyaning ayrim ko'rsatkichlari bo'yicha noparametrik va parametrik mezonlar yordamida baholandi.

Empirik natijalar. Talabalarning internetdan foydalanish maqsadlari tahlil qilinganda ko'ngilochar faoliyat yetakchi o'rinni egallagani aniqlandi: Respondentlardan olingan natijalarga ko'ra, yuqori ko'rsatkich ko'ngilochar kontent (31,95%) hissasiga to'g'ri kelmoqda. Bu shuni anglatadiki: talabalar ijtimoiy tarmoqlarni asosan emotsional bo'shashish, stressni kamaytirish va zavq olish vositasi sifatida qabul qilmoqda. Bu holat hedonistik motivatsiya ustunligini ko'rsatadi, ya'ni shaxslar tezkor qoniqish beruvchi faoliyatlarga intilmoqda. Shu bilan birga, bu tendensiya uzoq muddatda prokrastinatsiya va vaqtni samarasiz sarflash xavfini oshiradi.

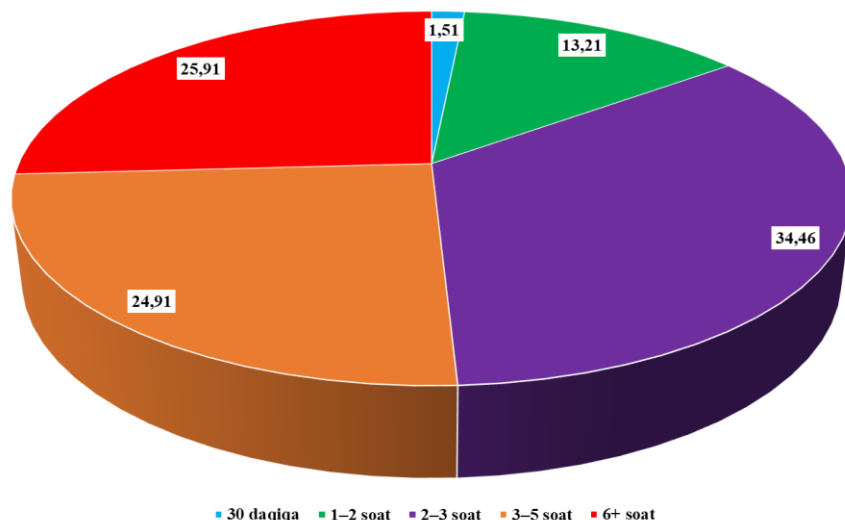
Ikkinchi o'rinda do'stlar va oila bilan aloqada bo'lish (16,1%) omili qayd etildi. Chunki, talabalarda ijtimoiy yaqinlik va qo'llab-quvvatlanishga ehtiyoj yuqori ekanini bildiradi. Ijtimoiy tarmoqlar ular uchun virtual kommunikativ makon vazifasini bajarmoqda. Bu holat ijobiy (ijtimoiy qo'llab-quvvatlash), lekin ortiqcha bo'lsa, real muloqotning qisqarishiga olib kelishi mumkin. Past ko'rsatkichli omillar orasida kasbiy maqsadlar (4,28%), biznes/reklama (2,89%) va zerikarchilikdan qochish (3,15%) o'rin egalladi. Talabalar ijtimoiy tarmoqlarni hali yetarli darajada professional rivojlanish vositasi sifatida qabul qilmayapti. Bu esa raqamli savodxonlik va karyeraga yo'naltirish ishlarini kuchaytirish zarurligini bildiradi.

Talabalarining internetdan foydalanish faolligiga ko'rsatkichlar N 795

№	Omillar	%	Soni
1	Yangiliklar va xabarlarini kuzatish	8,55	68
2	Do'stlar va oila bilan aloqada bo'lish	16,1	128
3	Ko'ngilochar kontent (video, mem, hazil)	31,95	254
4	Kasbiy maqsadlar (ish izlash, networking)	4,28	34
5	O'z hayotimni ulashish (post, story)	7,67	61
6	Yangi odamlar bilan tanishish	9,81	78
7	Ta'lim va foydali ma'lumot olish	15,6	124
8	Biznes / mahsulot reklama qilish	2,89	23
9	Zerikarchilikdan qochish	3,15	25
	Jami	100	795

Internetda o'tkaziladigan vaqt ko'rsatkichlari raqamli muhitning talabalar kundalik hayotidagi salmog'i yuqori ekanini tasdiqladi. Respondentlarning asosiy qismi ijtimoiy tarmoqlarda kuniga 2 soatdan ortiq vaqt o'tkazadi: 2-3 soat – 34,46% (eng yuqori ko'rsatkich), 3-5 soat – 24,91%, 6+ soat – 25,91%, bu uchta toifa jami: 85,28% respondentni tashkil etadi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, aksariyat talabalar ijtimoiy tarmoqlardan faol va uzoq muddat foydalanadi, ya'ni, har besh respondentning uchtasi deyarli kunining katta qismini ijtimoiy tarmoqlarga sarflayotganini anglatadi. Bu esa: vaqtni samarasiz sarflash, diqqatning pasayishi, o'quv faoliyatiga salbiy ta'sir, ijtimoiy tarmoqlarga qaramlik shakllanishi xavfini oshiradi. Talabalar stress, zerikish, yolg'izlikni kamaytirish uchun ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish ehtimoli yuqori, degan xulosaga ham kelish mumkin. Bu esa, ularda real faoliyatdan virtual faoliyatga og'ish kuzatiladi.

Kuniga ijtimoiy tarmoqlarda qancha vaqt o'tkazasiz?

1-rasm. Sinaluvchilarning ijtimoiy tarmoqlarda o'tkazadigan vaqti.

Muhokama va baholashlarda respondentlarning qariyb uchdan bir qismi faol, yarmi esa davriy ravishda ishtirok etgan. Ushbu ma'lumotlar asosiy tanlamada kuzatilgan yuqori onlayn faollik tendensiyasiga mazmunan mos keladi. Shu bilan birga, ikkilamchi tadqiqotning kichik va bir hudud bilan cheklangan tanlamasi natijalarni umumlashtirish imkonini cheklaydi.

Natijalar muhokamasi. Olingan natijalar virtual identifikatsiyani faqat internetda ko'p vaqt o'tkazish bilan tenglashtirib bo'lmazligini ko'rsatadi. Uning sifatini foydalanishning maqsadi, kontent mazmuni, o'zini namoyon etish strategiyasi, auditoriya bahosiga munosabat, real hayotdagi faoliyat bilan muvozanat va shaxsiy nazorat belgilaydi. Bir xil vaqt sarflagan ikki talabani virtual identifikatsiyasi turlicha bo'lishi mumkin: biri internetdan ta'lim, kasbiy

hamkorlik va ijodkorlik uchun foydalansa, boshqasi tashqi tasdiq izlash yoki real muammolardan qochishga moyil bo'lishi mumkin.

Sog'lom virtual identifikatsiya real va virtual «Men» o'rtasida mazmuniy uzviylik mavjudligi bilan tavsiflanadi. Bunda shaxs onlayn obrazini ataylab idealizatsiyalashi mumkin, ammo bu obraz uning real qadriyatlari, imkoniyatlari va mas'uliyatiga mutlaqo zid bo'lmaydi. Foydalanuvchi tashqi bahoni tanqidiy qabul qiladi, shaxsiy ma'lumotlarini himoya qiladi, vaqtini boshqaradi va virtual muloqotni real munosabatlarning o'rnini bosuvchi emas, balki ularni kengaytiruvchi vosita sifatida qo'llaydi.

Salbiy virtual identifikatsiyada esa virtual obraz shaxsning real o'zligini siqib chiqaradi yoki undan qochish vositasiga aylanadi. Auditoriya reaksiyasi o'z qadri baholashning asosiy mezon bo'lib qoladi; profilni boshqarish, kontent kuzatish va qayta aloqa tekshirish takroriy ehtiyojga aylanadi. Natijada o'qish faoliyati, uyqu, oilaviy va do'stona munosabatlar, hissiy barqarorlik hamda maqsadli faoliyatga zarar yetishi mumkin. Diffuz va erta virtual identifikatsiya ko'rsatkichlarining salmoqli ulushi mazkur xavfning psixoprofilaktik ahamiyatini kuchaytiradi.

Virtual profil pedagog yoki psixolog uchun talaba shaxsini tushunishga yordam beruvchi qo'shimcha axborot manbai bo'lishi mumkin. Biroq profil materiallarini yashirin kuzatish, shaxsiy hayotga aralashish yoki alohida avatar va post asosida qat'iy xulosa chiqarish kasbiy etika va ilmiy ishonchlilik tamoyillariga zid. Raqamli xulqni baholash faqat talabaning roziligi, kontekstni hisobga olish, maxfiylikni ta'minlash va boshqa diagnostik manbalar bilan solishtirish asosida amalga oshirilishi kerak.

Natijalarning amaliy mazmuni oliy ta'lim muassasasida raqamli madaniyatni faqat texnik xavfsizlik bilan cheklamaslik zarurligini ko'rsatadi. Talabaga kuchli parol, maxfiylik sozlamalari va axborotni tekshirish qoidalarini o'rgatish muhim, biroq yetarli emas. U o'zining virtual harakatlari motivini anglash, raqamli izning kelajakdagi oqibatlarini baholash, hissiy qo'zg'alish paytida post joylashtirmaslik, ijtimoiy taqqoslashni nazorat qilish va real hayotdagi rivojlanish maqsadlarini saqlash ko'nikmalariga ham ega bo'lishi lozim.

Sog'lom virtual identifikatsiyani rivojlantirish yo'nalishlari sifatida quyidagilarni aytib o'tish lozim:

1. Raqamli refleksiya. Talabalar o'zlarining internetga kirish motivlari, kuzatayotgan kontenti, his qilayotgan emotsiyalari va onlayn faoliyatdan keyingi holatini muntazam tahlil qilishga o'rgatilishi zarur.

2. Vaqt va faoliyat chegaralari. O'qish, dam olish, uyqu va bevosita muloqot uchun alohida vaqt ajratish, bildirishnomalarni boshqarish va maqsadsiz skrollingni cheklash bo'yicha individual reja tuzilishi lozim.

3. Real va virtual «Men» uyg'unligi. Treninglarda talabaning real fazilatlarini, qadriyatlari va maqsadlari bilan internetda yaratgan obrazi o'rtasidagi o'xshashlik va tafovutlarni tahlil qilish maqsadga muvofiq.

4. Tanqidiy va media tafakkur. Kontentning ishonchliligini tekshirish, manipulyativ axborot va algoritmik tavsiyalarining ta'sirini anglash, ijtimoiy taqqoslash mexanizmlarini tushunish rivojlantirilishi kerak.

5. Shaxsiy psixologik chegaralar. Maxfiy ma'lumotlarni oshkor qilish darajasi, nomaqbul muloqotdan chiqish, kiberbullingga qarshi harakat va yordam so'rash ko'nikmalari mustahkamlanishi zarur.

6. Real ijtimoiy resurslarni faollashtirish. Talabalarni sport, ijodiy jamoa, ilmiy to'garak, volontyorlik va yuzma-yuz muloqotga jalb etish virtual muhitning mutlaq ustunlik kasb etishining oldini oladi.

7. Differensial psixologik yordam. Yuqori kiberqaramlik, diffuz identitet yoki hissiy qochish belgilari mavjud talabalarga individual maslahat, kichik guruh treninglari va zaruratga ko'ra klinik mutaxassisga yo'naltirish tizimi yo'lga qo'yilishi lozim.

Xulosa. Ijtimoiy tarmoqlar talaba-yoshlarning muloqoti, ta'limi, hordiq chiqarishi va o'zini namoyon etishida muhim ijtimoiy muhitga aylangan. Virtual profilning mazmuni real shaxsning oddiy aks-sadosi emas, balki foydalanuvchi tomonidan tanlab yaratiladigan, auditoriya

munosabati bilan mustahkamlanadigan va muntazam o'zgarib turadigan ijtimoiy-psixologik konstruksiyadir. Shu sababli virtual identifikatsiyani baholashda profilning alohida elementi emas, balki faoliyat motivlari, vaqt sarfi, kommunikativ xulq, guruhviy mansublik va real hayot bilan muvozanat birgalikda hisobga olinishi zarur.

Empirik ma'lumotlar talabalarning salmoqli qismi internetda uzoq vaqt qolishi, foydalanish chegaralarini aniq belgilamasligi va virtual identitetning barqaror shakliga hali erishmaganini ko'rsatdi. Ko'ngilochar motivlarning ustunligi, yuqori onlayn vaqt, diffuz va moratoriy identitet holatlarining keng tarqalganligi salbiy virtual identifikatsiya xavfini kuchaytiruvchi shart-sharoitlar hisoblanadi. Shu bilan birga, raqamli muhitning o'zi salbiy omil emas; uning psixologik ta'siri foydalanish maqsadi, ongli nazorat, real munosabatlar sifati va shaxsiy qadriyatlar bilan belgilanadi.

Oliy ta'lim tizimida sog'lom virtual identitetni shakllantirish raqamli savodxonlik, psixologik profilaktika va tarbiyaviy faoliyatning uzviy birligini talab qiladi. Raqamli refleksiya, hissiy o'zini boshqarish, tanqidiy tafakkur, vaqtni rejalashtirish, shaxsiy chegaralarni himoya qilish hamda real ijtimoiy faollikni kuchaytirishga qaratilgan dasturlar talabalarning internet imkoniyatlaridan konstruktiv foydalanishiga va salbiy virtual identifikatsiya xavfini kamaytirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Muminov D.A. Talabalar shaxsining virtual psixologik makonini o'rganishga doir nazariyalar talqini. Ta'limda istiqbolli izlanishlar - xalqaro ilmiy-metodik jurnal. № 10/2025 ISSN: 3060-527X, 61-67 b.

2. Muminov D.A. Ijtimoiy tarmoqdan foydalanuvchilar shaxsining psixologik suverenitet xususiyatlari. "Buxoro xalqaro universiteti ilmiy axborotnomasi" ilmiy-amaliy jurnal, № 10, 2025, 4-9 b.

3. Муминов Д.Р. Изучение виртуального психологического пространства личности студентов в зарубежной психологии. Вестник интегратив ной психологии 2025 Выпуск 38 часть 2, С. 301-306.

4. Dilshod Abdurashidovich, M. (2025). Ijtimoiy tarmoq foydalanuvchilari virtual identifikatsiyasining xususiyatlari. Fan Va Tadqiqot Samaralari, 2(9), 131–134.

5. Davis, R. A. A cognitive-behavioral model of pathological Internet use. Computers in Human Behavior, 2001, 17(2), 187–195.

6. Goffman, E. The Presentation of Self in Everyday Life. New York: Anchor Books, 1959.

7. Marwick, A. E., boyd, d. I tweet honestly, I tweet passionately: Twitter users, context collapse, and the imagined audience. New Media and Society, 2011, 13(1), 114-133.

8. Turkle, S. Life on the Screen: Identity in the Age of the Internet. New York: Simon and Schuster, 1995.

9. Valkenburg, P. M., Peter, J. Online communication among adolescents: An integrated model of its attraction, opportunities, and risks. Journal of Adolescent Health, 2011, 48(2), 121-127.

10. Walther, J. B. Computer-mediated communication: Impersonal, interpersonal, and hyperpersonal interaction. Communication Research, 1996, 23(1), 3-43.

11. Zhao, S., Grasmuck, S., Martin, J. Identity construction on Facebook: Digital empowerment in anchored relationships. Computers in Human Behavior, 2008, 24(5), 1816-1836.